

ÇOCUK KORUMA ALANINDA YÜRÜTÜLECEK KURUMSAL SOSYAL SORUMLULUK PROJELERİ İÇİN BİR KILAVUZ

Çocuk korumanın özü, B.M. Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesinin 18. maddesinde yer alır. Bu öz çok genel hatları ile şöyle ifade edilebilir: “Çocuğun yetiştirilmesi ve gelişmesini sağlama yükümlülüğü anne ve babanın ortak sorumluluğudur. Anne ve baba bu sorumluluklarını yerine getirirken çocuğun yüksek yararını göz önünde tutmalıdır. Devlet ise, anne ve babayı bu sorumluluğunu yerine getirirken destekleme, uygun yardımı yapma ve çocukların bakımı ile ilgili kuruluşların, faaliyetlerin ve hizmetlerin gelişmesini sağlamakla yükümlüdür.”

Kısaca, çocuğun yetiştirilmesini ve gelişmesini sağlama konusunda anne, baba ve Devletin ortak sorumluluğu vardır. Bir başka deyişle, anne-babanın çocuğa karşı yükümlülüklerini yerine getirirken desteklenmesi, bir **çocuk hakkıdır**. Bu bilgi, bir kaç önyargı niteliğindeki fikrimizi sorgulamamızı gerektirir. Öncelikle, çocuk anne-babanın malı değildir. Anne-baba çocuğa karşı sorumluluklara sahiptir. Öte yandan anne-babaya “nasıl doğurduysan, öyle bak” denilemez. Anne-babanın sorumluluğunu yerine getirmesini sağlamak için gereken desteği vermek de Devletin ve dolayısıyla toplumun çocuğa karşı sorumluluğudur. Çocuğun aile içinde, anne-babanın da toplum içinde yalnız olmadığını söyleyen bu anlayış, çocuk korumanın temelini oluşturur.

Türkiye’de yaklaşık 25 milyon çocuk yaşıyor ve son zamanlardaki politikalar bu nüfusu arttırmak yönünde. Bu durumda doğmuş ve doğacak tüm çocuklara sunulması gereken asgari yaşam standardının nasıl sağlanacağını planlamak anne-babalar kadar Devletin ve tüm toplumun da gündeminde olmalıdır. Bu asgari yaşam standardı birbiri ile yakından ilişkili **dört ihtiyacı** ilgilendirmektedir:

- Hamilelikten itibaren tüm anne ve çocukların beden ve ruh sağlığını takip eden bir sağlık sistemi
- Tüm çocukların eşit ve kaliteli bir eğitime erişimini sağlayacak bir eğitim sistemi;
- Her çocuk için sağlıklı bir konut, yeterli giysi ve beslenme olanağı sunan sosyal güvenlik ve sosyal yardım sistemi;
- Her çocuk için oyun, kültürel faaliyet vb. bireysel gelişimi destekleyici olanaklar ile anne – babanın ve içinde yaşanılan sosyal çevrenin psiko-sosyal destek kapasitesine sahip olması için çalışan bir sosyal hizmet sistemi.

Çocuk koruma alanında yürütülmesi planlanan sosyal sorumluluk projelerinin bu büyük resmi göz önüne alarak geliştirilmesi, uygulanması ve izlenmesi, projelerin etkileri açısından vazgeçilmez bir önem taşımaktadır.

Yukarıdaki asgari standartlara bakıldığında çocuklarımızın yetiştirilmesi ve gelişmelerinin sağlanması için toplum tarafından sunulması gereken pek çok hizmet ve bu hizmetleri sunmak için var olması gereken pek çok kurum olduğunu görüyoruz. Okul öncesi ve temel eğitim kurumları, çocuk ve ergen sağlığı merkezleri ve danışmanlık hizmetleri, anne-baba eğitim hizmetleri, oyun parkları, kültürel ve sosyal faaliyet alanları, çocuğa yönelik riskleri takip eden bir erken uyarı hizmeti, acil yardım telefon hatları, koruma ve bakım hizmetleri (koruyucu aile, evlat edinme, yurt ve yuvalar, sığınmaevleri vb.) ile tedavi ve rehabilitasyon hizmetleri, bu kurum ve hizmetlerin örneklerini oluşturuyor.

Şirketler tarafından yürütülen kurumsal sosyal sorumluluk projeleri de bu alanların bazılarında faaliyet gösteriyorlar. Ancak bu projeler daha çok eğitim gibi belli alanlarda ve hatta o alan içinde de burs verme veya okul yaptırma gibi bazı yöntemlerde yoğunlaşıyor.

Bu aşamada biraz durup, **iki konuda düşünmeyi öneriyoruz**: Birincisi, çocuklar ve ihtiyaçları değişiyor; toplumlar ve olanakları da. Dolayısıyla yeniden değerlendirme yapmak, kaynakları daha faydalı bir biçimde kullanmak bakımından çok büyük bir olanak yaratabilir. İkincisi ise, sosyal sorumluluk alanında çocukların korunması için ne yapabileceğimizi düşünürken, “biz ne yapabiliriz” sorusundan önce “çocukların neye ihtiyacı var” sorusunu sormak ve bu ihtiyaçları önceliklendirerek yapabileceklerimizi planlamak, elimizdeki kaynağı hedef kitlenin ihtiyacı ile etkin olarak örtüştürmeyi sağlayacaktır.

Örneğin okul yapımı ve öğrenci bursu verilmesi Türkiye’de özel sektörün uzun yıllardır sosyal sorumluluk projeleri yürüttüğü bir alandır. Hiç şüphe yok ki; bu ülkenin yetiştirdiği pek çok kişi, çeşitli kurumların sağladığı bu olanaklar ile bugün meslek edinmiştir. Öte yandan hala okula, dersliğe ve okula gitmek için burs ihtiyacı olduğu da bir gerçektir. Bu durumda bir yandan bu ihtiyacı karşılamaya çalışırken, bir yandan da bu düzeni değiştirmenin yöntemi üzerinde düşünmenin zamanı gelmiştir. Örneğin okul yapmaya kaynak ayrılırken, bu okulun daha çok çocuğa hizmet verecek büyüklükte olması değil de, o okulda okuyacak çocukların yaşları ve ihtiyaçlarına uygun ve onların özgür düşünen, sorumluluk sahibi, haklara ve farklılıklara saygı bilincine sahip bireyler olarak yetişmelerini sağlayacak fiziksel koşullara sahip olmasını hedeflemek önemli bir değişim yaratacaktır. Aynı şekilde burs ihtiyacı olan çocuğun ve ailesinin psiko-sosyal desteğe, rehberliğe ve danışmanlığa da ihtiyacı olacağını dikkate almak ve burs sistemini bu destek ile birlikte planlamak da değişime büyük katkı sağlayacaktır.

Öte yandan eğitim kadar, serbest düşünmeyi, yaratıcılığı, spontanlığı teşvik edici oyun alanlarının desteklenmesi gibi paradigmayı tamamen değiştirmek de sonucu önemli biçimde değiştirecektir. Benzer biçimde çocuğu yardım alan olmaktan çıkaran, onu birey olarak görüp, söz sahibi olmasını sağlayan; yani onları daha çok görünür, konuşur, katılır kılan çalışmalar ile önemli bir değişim yaratılabilir.

Bunun için neye ihtiyacı olduğu ve bu ihtiyacı karşılamak için en uygun yöntemin ne olduğu hakkında biraz **uzmanlık**, biraz da **yeni ve yaratıcı bir yaklaşıma** ihtiyacı var. Yani bir yandan işin özünden, gerçeklerden kopmayan; öte yandan alışıldık yöntemleri sorgulayan yeni bir dünya için yeni bir dil bulmaya çalışsan bir yaklaşıma ihtiyacı var.

Kurumsal sosyal sorumluluk çalışmalarını planlarken, çocuk haklarının belli başlı bazı kavramlarından yararlanmak, önümüzde çok yenilikçi bazı kapıların açılmasına önemli şekilde katkı sunacaktır:

- ! Çocuğun yararına önceliğin verilmesi: **Elinizde bir kaynak varsa veya yapılacak işlerden biri çocuğu ilgilendiriyorsa, önceliği çocuğun yararından yana kullanın.**
- ! Çocuğun katılımının sağlanması: **Yapacağınız çalışmalarda çocukları nesne olarak görmeyin, birey olarak kabul edin ve ihtiyaçlarına ve görüşlerine saygı gösterin.**
- ! Çocuk haklarına saygı: **Yapacağınız çalışmalarda çocukların özel hayatına saygı gösterilmemesi, ayrımcılık yapılması, çocuk istismarı ve çocuk işçiliği gibi risk durumlarına karşı duyarlı olun.**